

POLITIKA ZAŠTITE DECE

Centar za proizvodnju znanja i veština

Ovaj dokument zasnovan je na Smernicama za zaštitu dece Mreže organizacija za decu Srbije (MODS) čiji je Centar za proizvodnju znanja i veština jedan od osnivača i članova.

MODS politika je zasnovana na Eurochild politici za zaštitu dece.

Sadržaj

1 O NAMA	4
2 UVOD	7
2.1 Osnov	7
2.2. Osnovni principi i vrednosti CPZV u vezi sa zaštitom dece	8
2.3 Definicije.....	10
2.4 Šta sve obuhvata nasilje nad decom?	11
3. POTREBA ZA RAZVOJEM POLITIKE ZA ZAŠTITU DECE	14
3.1 Primena Politike za zaštitu dece	15
3.2 Obaveštenost.....	15
3.3 Politika zaštite dece CPZV-a u odnosu na spoljne partnere.....	15
3.4 Procena rizika i dizajn bezbednih programa.....	16
4 CPZV POLITIKA ZA ZAŠTITU DECE	16
4.1 Osoblje i zaposleni	16
4.2 Obuka i edukacija	17
4.3. Upravljanje.....	17
4.4. Zaštita privatnosti deteta.....	17
6.1 STRATEGIJA PRIMENE: PROCEDURE PRIJAVLJIVANJA	20
6.2. STRATEGIJA PRIMENE: INTERNA PROCEDURA ZAŠTITE	22
7. SMERNICE ZA KOMUNIKACIJU I MEDIJE	22
7.1. Principi koji se poštuju prilikom prikazivanja dece u medijima	23
7.2. Informisana saglasnost	24
7.3. Intervjuisanje dece	24
7.4. Posete fotografa, filmskih ekipa, novinara i drugih	25
8. ODGOVORNOST: PRAĆENJE I EVALUACIJA POLITIKE ZA ZAŠTITU DECE	25
9. IZJAVA O POSVEĆENOSTI POLITICI ZA ZAŠTITU DECE	26
10. Karakterne preporuke.....	27
Anek 1: Prepoznavanje znakova zlostavljanja (indikatori)	28
Anek 2: Obrazac prijave za zaštitu deteta	30
Anek 3 Obrasci saglasnosti.....	34
Anek 4. Važni kontakt podaci	38

1 O NAMA

Naziv: Centar za proizvodnju znanja i veština/Know How Centre

Datum registracije: 14.02.2012.

Matični broj: 28077076

PIB: 107476298

Adresa: Bulevar Jovana Dučića 25, 21000 Novi Sad, Serbia

Br telefona: +381 21 300 666 4, +381 60 565 0 111

Email: cpzvns@gmal.com, office@cpzv.org,

Web site: <http://cpzv.org/>

Facebook: <https://www.facebook.com/CPZVNS>, <https://www.facebook.com/ranirazvojnovisad>,
<https://www.facebook.com/DecjeLetoNaNaselju>

Centar za proizvodnju znanja i veština (CPZV) zvanično je nastao 14. februara 2012. godine kao organizacija koju su osnovale ekspertkinje i praktičarke iz oblasti upravljanja u neprofitnom sektoru, kao i oblasti socijalne politike i socijalne inkvizije. Tokom godina postojanja i rada, CPZV je uspeo da pokrene značajne inicijative, kao i da dopre do populacije koja se nalazi na krajnjoj margini društva. Centar za proizvodnju znanja i veština je dobrovoljno, nevladino i neprofitno udruženje, osnovano radi ostvarivanja ciljeva u oblasti ličnog, organizacijskog i društvenog razvoja. Osnovni statutarni cilj CPZV je doprinos razvoju inkluzivnog društva, kroz unapređenje ličnih i profesionalnih potencijala i kapaciteta dece, mladih i odraslih, unapređenje kapaciteta nevladinih organizacija i drugih organizacija i institucija u okruženju, kao i kroz osnaživanje lokalne zajednice i promociju partnerstva i umrežavanja na svim nivoima.

Rad organizacije se realizuje kroz tri strateška programa:

- Program podrške inkluziji Roma
- Program za decu i porodicu
- Program za mlade

Pored toga, razvijamo programske aktivnosti u oblasti podrške ženama i devojčicama.

Da bi postigao svoje ciljeve, Centar sprovodi sledeće zadatke: učešće u osmišljavanju, analizi i praćenju politika koje utiču na ugrožene grupe stanovništva; zalaganje i napor za omogućavanje

efikasnog ostvarivanja postojećih prava ranjivih grupa; kao i formulacija i institucionalizacija novih regulativa; istraživanja, informativni i obrazovni programe i profesionalni i stručni savetodavni rad; pruža podršku institucijama, organizacijama i preduzećima u dizajniranju, implementaciji, nadgledanju i evaluaciji projekata, programa, planova i strategija; i kontinuirano promoviše primenu najboljih praksi u skladu sa evropskim standardima u svim sektorima i oblastima vezanim za uključivanje ranjivih grupa. Naši ljudski resursi su dobro umreženi, kompetentni, imaju veliko iskustvo u komunikaciji kako sa populacijom korisnika tako i donosiocima politika / odluka. U mnogim slučajevima delujemo kao veza između kreatora politike i krajnjih korisnika, ali i između vlade i civilnog društva. Sprovodimo zagovaračke aktivnosti na lokalnom nivou i naši članovi su vodili mnoge lokalne strateške procese (lokalni aktioni planovi za Rome, mlade, strategije lokalnog razvoja, strategije socijalne zaštite), pokrajinske (Strategija Kancelarije za inkluziju Roma, Aktioni plan politike za mlade...). Naši stručnjaci su bili angažovani u pripremi prve Nacionalne strategije i aktionsih planova za poboljšanje položaja Roma u Srbiji i Aktionsih planova u 4 ključne oblasti inkluzije Roma, Prve Nacionalne strategije za mlade i svih Aktionsih planova za omladinsku politiku AP Vojvodine.

U okviru CPZV, Tim za stručno usavršavanje, savetovanje i psihoterapiju sastoji se od iskusnih profesionalaca iz oblasti poslovne psihologije, upravljanja organizacijama, psihološke edukacije i psihoterapije. Naši stručnjaci pružaju izgradnju kapaciteta i obuku za poslovni sektor, međunarodne i nacionalne organizacije i agencije. Jedan smo od osnivača i naš predstavnik je član Upravnog odbora Mreže organizacija za decu Srbije-MODS. Tokom 2014. godine CPZV je pokrenuo lokalnu intersektorsku mrežu za decu u Novom Sadu koja okuplja preko 30 najrelevantnijih lokalnih i pokrajinskih institucija i OCD-a. Protokol o umrežavanju potpisana je 28. aprila 2015. godine. Od 2018. član smo međunarodne organizacije Korak po korak (ISSA-International Step by Step Association). Centar za porizvodnju znanja i veština je takođe član SKRUG - Lige Roma, nacionalne koalicije romskih udruženja gde učestvuje u nacionalnom i zagovaranju na nivou EU za inkluziju Roma. Liderke organizacije su sertifikovani treneri i rade kao konsultanti u mnogim nacionalnim i međunarodnim agencijama i organizacijama (Tim TRI Građanske inicijative, UNDP, OEBS...). Članovi organizacije imaju bogato iskustvo u radu sa organizacijama civilnog društva, lokalnim samoupravama, institucijama u oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite, zapošljavanja, kao i u direktnom radu sa marginalizovanim grupama (deca, Romi, osobe sa invaliditetom, žene, mladi). Članovi organizacije su psiholozi, defektolozi, pedagozi, novinari, vaspitači, učitelji. Takođe smo partner i domaćin Sekretarijata Međunarodnog društva za zdravlje i ljudska prava (International Society for Health and Human Rights ISHHR), koje je globalna mreža kliničara, praktičara, zagovornika, istraživača i drugih pojedinaca i organizacija posvećenih pružanju podrške oporavku, rehabilitaciji i integraciji osoba koje su pretrpele kršenje ljudskih prava i torturu.

VIZIJA CPZV:

Razvijeno inkluzivno društvo u kojem je Centar za proizvodnju znanja i veština prepoznat kao inovativna organizacija otvorena za izazove, učenje i saradnju.

MISIJA CPZV:

Mi razvijamo zajednice uključivanjem i zastupanjem ranjivih grupa, pokretanjem i pružanjem održivih i inovativnih usluga.

Naše vrednosti i principi delovanja

1. Delovanje za opšte dobro

Centar za proizvodnju znanja i veština obavlja delatnost od javnog interesa, koja je u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Srbije. Našim delovanjem ostvarujemo znatnu dodatnu društvenu vrednost i to kroz podizanje kvaliteta života pojedinca i razvoj društvene zajednice. Korisnici programa Centra za proizvodnju znanja i veština nisu unapred određeni i to mogu biti svi ili samo vulnerabilne grupe, bez obzira na uzrast, pol, etničku pripadnost, rasu, versku ili političku opredeljenost i pripadnost društvenim grupama. Delovanje za opšte dobro, u bilo kojim uslovima, ne može služiti postizanju profita.

2. Inkluzija

Verujemo da bi svi članovi društva trebalo da imaju mogućnosti za puno učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu. Posebno se zalažemo da osobe koje su u riziku od siromaštva i društvene isključenosti dostignu prihvatljiv životni standard.

3. Poštovanje različitosti

Podržavamo individualne razlike i razvijamo atmosferu podrške prema članovima i članicama sopstvenog tima, partnerima, korisnicama i korisnicima naših usluga i drugim podržavajućim zainteresovanim grupama. Primenjujemo nediskriminatorne stavove i ponašanja. Prepoznajemo talente kod ljudi i pomažemo im da ih razvijaju sopstvene potencijale.

4. Participacija

Nastojimo da svi budu dovoljno informisani o pitanjima koja su od direktnog značaja za njih i da spram toga mogu da učestvuju u odlučivanju. Zalažemo se da marginalizovane društvene grupe imaju veće učešće pri donošenju odluka bitnih za njihov život i ostvarenje ljudskih prava.

5. Lični i organizacijski razvoj

Podrazumevamo da je celoživotno učenje neizostavni deo svakog posla. Razvijamo svoje veštine i znanja učeći iz sopstvenih i tuđih uspeha i grešaka, učeći jedni od drugih i ugledajući se na najbolje. Preispitujemo efekte svog rada i otvoreni smo da se menjamo i usavršavamo.

6. Inovativnost

Tražimo i pokrećemo nova rešenja. Negujemo kreativnost i otvoreni smo za nove ideje i pristupe poslu. Nagrađujemo i podržavamo originalna rešenja. Spremni smo na rizike koje sa sobom neizostavno nosi pokretanje i primena inovativnih programa i modela u radu sa pojedincima, grupama, zajednicama.

7. Solidarnost

Prepoznajemo potrebe i probleme svojih članica i članova i podržavajućih zainteresovanih grupa iz okruženja. Spremni smo da pružimo pomoć i podršku u okviru raspoloživih resursa. Delimo i prenosimo znanja, primere dobre prakse, rešenja i kontakte kako bi pomogli drugima.

8. Inicijativa

Podstičemo ljudе da samoinicijativno pokreću, predlažu i traže mogućnosti za rešavanje problema ili unapređenje rada. Angažujemo motivisane osobe spremne da budu vođene unutrašnjom motivacijom i autentičnom željom za rešavanjem problema. Podržavamo samostalnost, nezavisnost u radu i spremnost za preuzimanje odgovornosti.

2 UVOD

2.1 Osnov

Pojava nasilja i zlostavljanja dece je globalni fenomen. Dešava se u svim zemljama i u svim društвима. Može se javiti kao fizičko, seksualno, emocionalno zlostavljanje, a i zanemarivanje dece i adolescenata. Deca i adolescenti potencijalno mogu da budu izloženi eksploraciji, zlostavljanju, nasilju i zanemarivanju u porodicama, zajednicama, institucijama, organizacijama, na privatnim i javnim mestima i u raznim okolnostima. Osobe koje vrše nasilje nad decom mogu biti iz različitog okvira, i različitog nivoa bliskosti sa detetom, uključujući i profesionalce koji su angažovani na poslovima pomoći i podrške deci.

Svako dete je potencijalno u opasnosti od zlostavljanja i eksploracije. Neka deca su zbog svog položaja i okolnosti u kojima žive, u većem riziku da dožive zlostavljanje i eksploraciju (ti faktori su socio-ekonomski status, pol, invaliditet, etnička pripadnost, društvena klasa, itd.). Zbog toga je veoma značajno da svaka osoba povezana sa CPZV razume pojavu zlostavljanja, kao i svoju ulogu i odgovornosti u zaštiti dece.

U cilju suzbijanja potencijalnog zlostavljanja i eksploracije, kao i zaštite dece tokom angažovanja u Centru za porizvodnju znanja i veština, doneli smo ove Smernice za zaštitu dece.

Ovaj dokument sadrži osnove za izradu procedura zaštite dece i kao takav je obavezujući za sve saradnike i volontere CPZV-a koji su angažovani na programima koji se odnose na decu i rad sa decom, članove Upravnog odbora, i sva druga tela koja CPZV u toku svog rada oformi. Na osnovu ovog dokumenta o smernicama, svaka organizacija članica će odrediti jasne strukture za prijavljivanje slučajeva nasilja nad decom i reagovanje, kao i dosledne planove za vođenje kriznih situacija, dok izgrađuje vlastiti pristup zaštiti deteta u svojoj organizaciji.

Centar za proizvodnju znanja i veština je jedan od osnivača i aktivna članica Mreže organizacija za decu Srbije-MODS. S obzirom na to, CPZV zasniva svoj rad na dokumentima i politikama kojima se rukovodi MODS:

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Smatramo da je zaštita dece neophodna kako bi deca ostvarivala svoja prava, kako bi im bilo omogućeno puno informisanje i prostor u kojem mogu da izraze svoja mišljenje i efikasno komuniciraju sa drugom decom i odraslima. Deca mogu da budu osnaženi akteri promena u cilju poboljšanja svog života i života svojih porodica i zajednica samo ako su zaštićena od zlostavljanja, diskriminacije i povrede, bilo da se radi o fizičkom, seksualnom, emocionalnom zlostavljanju ili zanemarivanju.

Pored međunarodnih dokumenata, rad CPZV-a u oblasti zaštite dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja se zasniva i na nacionalnom strateškom i zakonskom okviru, kao i pratećim protokolima. To su: Nacionalna strategija za prevenciju i zaštitu dece od nasilja; Porodični zakon; Zakon o suzbijanju nasilja u porodici. U oblasti zaštite dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja, CPZV deluje i u skladu sa Opštim protokolom za zaštitu dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja (2005).

2.2. Osnovni principi i vrednosti CPZV u vezi sa zaštitom dece

Ove Politike za zaštitu dece odnosе se na zaštitu dece onako kako su definisani Ysmernicama za zaštitu dece MODS odnosno Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta treba da se posmatra holistički, kao sveobuhvatni okvir za zaštitu sve dece, brigu o njima i njihovo učešće.

Konvencija Ujedinjenih nacija za prava deteta pruža međunarodni okvir u kojem se navode prava dece na zaštitu od zlostavljanja i zanemarivanja (Član 19), diskriminacije (Član 2) i različitih oblika eksploracije (Članovi 32-36); posebno su uzeta u obzir deca kojima je uskraćeno roditeljsko staranje (Član 20), deca izbeglice (Član 22), deca u opasnosti od razvijanja ovisnosti o drogama (Član 33), deca kojima je uskraćena sloboda (Članovi 37 i 40), deca u situacijama oružanog sukoba (Članovi 38, 40).

Sva deca koja učestvuju u aktivnostima, projektima i programima CPZV-a imaju pravo na to da njihovo zdravlje, sigurnost i dobrobit budu prioritet; pravo na promociju i zaštitu razvoja kako bi mogli da ostvare svoj pun potencijal; pravo na to da budu poštovani i shvaćeni u kontekstu sopstvene kulture, religije i etničke pripadnosti; pravo na to da budu saslušana i da se njihova mišljenja pažljivo razmotre i pravo na podsticaj i pomoć u učešću u odlukama koje se tiču njih, uključujući i odluke o zaštiti dece.

● Apsolutna zaštita prava deteta

CPZV smatra da organizacije koje se bave promocijom i zaštitom prava deteta imaju absolutnu dužnost da štite decu od bilo kog oblika zlostavljanja, maltretiranja i eksploatacije unutar organizacija koje su namenjene njihovoj dobrobiti. Bez primene odgovarajućih standarda i mehanizama za zaštitu organizacija ne samo da ne vrši svoju osnovnu dužnost brige o deci, nego može da iz nehata ili nebrige podstiče okruženje pogodno za zlostavljanje.

Većina odredaba iz ovih Smernica odražava stavove iz Opšteg protokola za zaštitu dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja koji je Vlada Republike Srbije usvojila 2005. godine.

● Otvoreno okruženje

- Stvaranje okruženja u kome se pitanja o zaštiti dece razmatraju otvoreno i na način koji je razumljiv i deci i odraslima;
- Promovisanje otvorenih internih i eksternih linija komunikacije unutar i između organizacija članica radi unapređenja obaveštenosti i primene smernica i postupaka za zaštitu dece;
- Stvaranje okvira za otvoreno, dosledno i pravično postupanje sa navodima koji se tiču direktnog i indirektnog zlostavljanja.

● Učešće dece

Efikasna zaštita dece podrazumeva i učešće dece u mehanizmima zaštite i promoviše učešće dece. „*Obaveza poštovanja prava deteta da bude saslušano jednaka je obavezi zaštite deteta. Efikasna i održiva zaštita dece može se postići samo slušanjem dece*“¹.

Kao i MODS, CPZV nastoji da omogući prostor u kojem su sva deca oslobođena od svih vidova nasilja. CPZV takođe nastoji da osnaži decu tako što ih upoznaje s njihovim pravima i stvara sigurno okruženje u kojem mogu da ostvaruju ta prava.

Učešće dece bi trebalo da bude zasnovano na **devet principa koji omogućavaju bezbedno i inkluzivno učešće dece:**

1. Učešće je transparentno i informativno
2. Učešće je dobровoljno
3. Učešće dece podrazumeva poštovanje dostojanstva dece
4. Učešće je relevantno
5. Učešće je prilagođeno deci
6. Učešće je inkluzivno
7. Učešće je podržano obukom
8. Učešće je bezbedno i osetljivo na rizik
9. Učešće je odgovorno

● Primena i odgovornost

Ove politike sadrže mere u vezi sa postupcima zapošljavanja, pregledom upravljačkih struktura, stvaranjem prostora za slobodno izražavanje dece, obukom osoblja i razvojem transparentnih

¹Citat: Gerison Lansdaun, kopredsednik referentne grupe za učešće u Eurochild mreži. (smernice za zaštitu dece MODS)

protokola. Standardi koje sadrže su alat za promovisanje dobrobiti dece u aktivnosti, projektima i programima CPZV-a.

Sastavni deo Politike za zaštitu dece su posebne procedure i kontrolne liste. Tu spadaju procedure prijavljivanja i reagovanja ponašanja koje nisu u skladu sa standardima za zaštitu dece.

2.3 Definicije

Dete

Prema Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989), dete je 'svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako državni zakon priznaje period sticanja zrelosti ranije'.

Definicija nasilja

Izraz „nasilje“ označava „svaki oblik fizičkog ili mentalnog nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zapostavljanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploracije, uključujući seksualno zlostavljanje“ kao što je navedeno u članu 19. stav 1. Konvencije o pravima deteta.

U Opštem komentaru br. 13 Komiteta za prava deteta: *Pravo deteta na slobodu od svih oblika nasilja*, ističe se da su potrebne jasne operativne pravne definicije različitih oblika nasilja navedenih u članu 19., kako bi se zabranili svi oblici nasilja u svim okruženjima. U nastavku sledi spisak definicija različitih oblika nasilja koje se koriste u međunarodnim dokumentima koje je Republika Srbija ratifikovala i koje su najvećim delom utkane u domaće zakonodavstvo. Definicije različitih oblika nasilja u nastavku se u ovom vidu javljuju i u Nacionalnoj strategiji za prevenciju i zaštitu dece od nasilja (2018 – 2022).

Zaštita dece

Zaštita dece je širok pojam koji opisuje filozofiju, standarde, uputstva i procedure za zaštitu dece od svega gde postoji rizik da im se naškodi. U smislu ovih smernica, zaštita dece se odnosi na dužnost CPZV kao članice MODS-a da poštuje standarde koji maksimalno štite decu sa kojom dolaze u različite oblike kontakata. To podrazumeva da osoblje koje je angažovano u CPZV kao članici MODS², sprovodi aktivnosti i programe unutar CPZV-a na način koji ne škodi deci i ne izlaže decu riziku od povrede i zlostavljanja, kao i na dužnost CPZV-a da svaku vrstu sumnje da se nasilje nad detetom dešava, bilo unutar ili izvan CPZV-a prijavljuje odgovarajućim organima. U skladu sa tim, unutar CPZV-a je uspostavljen mehanizam prijave sumnje na nasilje nad detetom kao i definisani koraci nakon prijave sumnje. Ukoliko CPZV ima saznanja, iz direktnog ili indirektnog izvora, da se nasilje nad detetom dešava izvan organizacije, CPZV je u obavezi, a u skladu sa Opštim protokolom za zaštitu dece od zlostavljanja, zanemarivanja i nasilja, da sumnju na nasilje nad detetom prijavi nadležnim državnim organima – Centru za socijalni rad i organu unutrašnjih poslova - policiji.

² Misli se na sve osobe koje su zastupljene u različitim programima, projektima, aktivnostima, organima CPZV.

- **Direktan kontakt sa decom**

U smislu ovog dokumenta, direktan kontakt sa decom podrazumeva boravak u fizičkom prisustvu deteta/dece u kontekstu rada CPZV-a, bilo da je kontakt povremen ili redovan, kratkoročan ili dugoročan.

- **Indirektan kontakt sa decom podrazumeva:**

- 1) Pristup informacijama o deci za potrebe ostvarivanja ciljeva CPZV-a. Informacije podrazumevaju saznanje o imenu, lokaciji (adresi pojedinca), fotografije dece i različita izveštavanja o deci.
- 2) Obezbeđivanje finansijskih sredstava za organizacije koje rade sa decom, ili plaćanje drugim pružaocima usluga koji rade sa decom. Iako indirektno, ovo ipak ima uticaja na decu, pa organizacija ima odgovornost u pogledu zaštite dece. (Napominjemo da ova lista ne obuhvata sve primere).

2.4 Šta sve obuhvata nasilje nad decom?

Najčešći oblici nasilja nad decom – definicije

Fizičko nasilje nad detetom je ono koje dovodi do stvarnog ili potencijalnog fizičkog povređivanja usled neke interakcije ili odsustva interakcije, koje potпадa pod razuman okvir nadzora roditelja, ili osobe koja je na položaju na kome ima odgovornost, moć nad detetom ili njegovo poverenje (SZO, 1999). Obuhvata širok dijapazon aktivnosti kao što su udaranje, prebijanje, šutiranje, čupanje kose, griženje, gušenje, šurenje, nanošenje opeketina, trovanje, davljenje, vezivanje korišćenjem kanapa ili lanca, prisiljavanje deteta da za kaznu ostane u položaju koji uzrokuje bol ili je ponižavajući, pretnja nožem ili pištoljem i drugo. Može se ispoljiti kao izolovani incident ili ponavljana aktivnost hroničnog karaktera.

Telesno kažnjavanje deteta u cilju ispravljanja ili kontrole ponašanja predstavlja zlostavljanje deteta.³ U opštem komentaru br. 8 (stav 11.), Komitet je definisao „telesnu“ ili „fizičku“ kaznu kao svako kažnjavanje u kome se koristi fizička sila sa namerom da se nanese određeni, pa makar i najmanji, stepen bola ili nelagode. To se u najvećem broju slučajeva odnosi na udaranje dece („lupanje“, „šamaranje“, „batinanje po zadnjici“), šakom ili nekim predmetom – šiba, prut, kaiš, cipela, varjača.

Emocionalno nasilje, koje se navodi u čl. 19 Konvencije o pravima deteta kao “mentalno nasilje”, često se opisuje kao psihološko maltretiranje, mentalno zlostavljanje, verbalno zlostavljanje i emotivno zlostavljanje ili zapostavljanje i ono može obuhvatati postupke kojima se vrši omalovažavanje, ocrnjivanje, okriviljavanje bez razloga, kojima se preti, zastrašuje, ograničava kretanje deteta, vrši diskriminacija, ismejava ili upražnjavaju drugi oblici nefizičkog, neprijateljskog ili odbacujućeg postupanja sa detetom.

³Council of Europe (2007) Eliminating corporal punishment (a human rights imperative for Europe's children) 2nd edition. Belgium: Council of Europe Publishing.

Seksualno nasilje je uključivanje deteta u seksualnu aktivnost koju ono ne shvata u potpunosti, sa kojom nije saglasno ili za koju nije razvojno doraslo i nije u stanju da se sa njom saglasi, ili onu kojom se krše zakoni ili socijalni tabui društva (SZO, 1999).⁴ U Konvenciji Saveta Evrope o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja izričito se navodi da seksualno zlostavljanje deteta uključuje i sledeće vidove namernog ponašanja, koji treba da su kriminalizovani: a) bavljenje seksualnim aktivnostima sa detetom koje nije navršilo pravni uzrast u kome su seksualne aktivnosti dopuštene; b) stupanje u seksualne aktivnosti sa detetom kada je pritom primenjena prinuda, sila ili pretnja; ili, zloupotrebljen priznati položaj poverenja, autoriteta ili uticaja nad detetom, uključujući tu i položaj u porodici; ili, zloupotrebljena posebno osetljiva situacija u kojoj se dete nalazi, njegov ranjivi položaj, prvenstveno zbog mentalnog ili fizičkog hendikepa ili zavisnosti. U seksualno nasilje spada i iskorišćavanje deteta u prostituciji i pornografiji koje se opisuje kao eksploracijom deteta.

Zanemarivanje i nemarno postupanje predstavlja nemar ili propust roditelja, staratelja ili drugog pružaoca nege da obezbedi razvoj deteta u bilo kojoj ili svim oblastima: zdravlja, vaspitanja i obrazovanja, emocionalnog razvoja, ishrane, smeštaja i bezbednih životnih uslova, a u okviru razumno raspoloživih sredstava porodice ili pružaoca nege, što narušava ili može sa velikom verovatnoćom narušiti zdravlje deteta ili njegov fizički, mentalni, duhovni, moralni ili društveni razvoj. Ono obuhvata i propust u obavljanju pravilnog nadzora i zaštite deteta od povređivanja u meri u kojoj je to izvodljivo. (SZO, 1999). Zanemarivanje može biti fizičko, emocionalno, medicinsko i edukativno zanemarivanje ili kombinacija ovih oblika.

Eksploracija deteta odnosi se na korišćenje deteta za rad ili za druge aktivnosti, a u korist drugih osoba. Ove aktivnosti narušavaju fizičko ili mentalno zdravlje, obrazovanje deteta, njegov moralni, ili socijalni i emocionalni razvoj (SZO, 1999). Sledeci postupci spadaju u eksploraciju deteta:

- Zloupotreba deteta u trgovini decom, prostituciji i pornografiji;⁵ Trgovina decom uključuje namamljivanje, prevoz, prebacivanje, skrivanje ili prihvatanje lica mlađeg od 18 godina uz pretnju ili upotrebu sile ili drugih oblika prinude, otmice odnosno obmane, prevare, zloupotrebe vlasti ili stanja ugrozenosti, davanje ili primanje novca ili povlastica za dobijanje pristanka lica koje ima kontrolu nad detetom, sa ciljem njegove eksploracije.⁶ Namamljivanje, prevoz, prebacivanje, skrivanje ili prihvatanje deteta radi iskorišćavanja smatra se „trgovinom ljudima“ čak iako ne uključuje navedena sredstva;⁷
- Iskorišćavanje deteta za prostituciju predstavlja angažovanje deteta za bavljenje prostitucijom ili navođenje deteta da učestvuje u prostituciji, primoravanje deteta na prostituciju ili ostvarivanje zarade od nekog drugog vida iskorišćavanja deteta u takve svrhe.⁸
- **Iskorišćavanje deteta za pornografiju** obuhvata proizvodnju, nuđenje ili stavljanje na raspolaganje, distribuiranje ili prenos, pribavljanje, posredovanje dečje pornografije ili svesno pribavljanje mogućnosti pristupa pomoću informacione ili komunikacione tehnologije dečoj

⁴ World Health Organisation, (1999) Report on Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31 March 1999, Geneva, World Health Organization, document WHO/HSC/PVI/99.1

⁵Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji (2000).

⁶Protokol Ujedinjenih nacija o sprečavanju, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, brt. 6 od 27. juna 2001

⁷Konvencija Saveta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, čl. 4 – Definicije, „Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori“, br. 19/2009.

⁸Ibid. čl. 19 – Krivična dela u vezi sa dečjom prostitucijom

pornografiji. Angažovanje deteta za učešće, navođenje ili primoravanje deteta da učestvuje u pornografskim predstavama, ili ostvarivanje zarade ili neki drugi vid iskorišćavanja deteta u takve svrhe, kao i svesno prisustvovanje pornografskim predstavama u kojima učestvuju deca predstavlja seksualno nasilje prema detetu.⁹

- Zloupotreba dečjeg rada.¹⁰ Zloupotrebom dečjeg rada smatra se onaj rad deteta, koji je mentalno, psihički, socijalno i moralno opasan i štetan za dete i koji utiče na obrazovanje deteta tako što onemogućava dete da pohađa školu, obavezuje dete da napusti obrazovanje pre vremena, ili prenuđuje dete da pohađa školu pod izuzetno teškim uslovima, uključujući i najgore oblike dečijeg rada prema Konvenciji Međunarodne organizacije rada br. 128.
- Trgovina detetom radi usvojenja prepoznata je kao oduzimanje lica koje nije navršilo šesnaest godina radi njegovog usvojenja protivno važećim propisima, usvojenje takvog lica ili posredovanje u takvom usvojenju, kao i kupovina, prodaja, predaja, prevoz, obezbeđenje smeštaja ili prikrivanje.¹¹
- Zloupotrebu deteta u medicinske ili naučne svrhe, kroz uključivanje deteta u eksperimente koji mogu biti štetni za detetov razvoj, i zloupotrebu u trgovini organima;
- Socijalnu eksploraciju deteta, koja obuhvata sve forme zloupotrebe deteta u medijima, u reklamne svrhe, u kampanjama političkih partija i sl.

Nasilje među decom (naziva se i vršnjačko nasilje) je namerna, svesna želja da se uznemiri/maltretira, zastraši, nanese povreda drugoj osobi - vršnjaku. Najčešći oblici vršnjačkog nasilja su: verbalno zlostavljanje, otimanje i uništavanje stvari, prisiljavanje i ucenjivanje drugih da rade ono što im je naređeno, batine i fizičko povređivanje, novčano ucenjivanje, pretanje oružjem i seksualno nasilje, socijalna izolacija deteta, ismevanje, vređanje.

Rodno zasnovano nasilje među decom je svaki čin nasilja nad osobom zbog roda¹², pola ili seksualne orientacije, a može da uključi rodne predrasude i diskriminaciju (seksizam), rodno ukalupljivanje i seksualnu objektifikaciju, seksualno uznemiravanje, nasilje u (ranim) partnerskim vezama, nasilje zbog seksualne orientacije i druge forme fizičkog, seksualnog i psihičkog nasilja zasnovanog na rodu.¹³

Digitalno nasilje je korišćenje digitalne tehnologije s ciljem da se druga osoba uznemiri, povredi, ponizi i da joj se nanese šteta. Sprovodi se u vidu: poruka poslatih elektronskom poštom, tekstualnih i video poziva, putem društvenih mreža, putem veb-sajta (web site), četovanjem, uključivanjem u forume i sl. U literaturi se sreću i drugi termini za ovu vrstu nasilja, kao što su: maltretiranje u digitalnom svetu, elektronsko nasilje, nasilje na internetu, onlajn nasilje, sajber buling i dr.

⁹Ibid. čl. 20 – Krivična dela u vezi sa dečjom pornografijom, i čl. 21 – Krivična dela u vezi sa učešćem deteta u pornografskim predstavama;

¹⁰Konvencija 182 Međunarodne organizacije rada o najtežnim oblicima dečjeg rada (2000) koju je Republika Srbija ratifikovala 2003.

¹¹Član 389. Krivičnog zakonika – krivično delo trgovine maloletnim licima radi usvojenja.

¹² Rod „označava društveno određene uloge, ponašanja, aktivnosti i atributе, koje dato društvo smatra prikladnim za žene i muškarce. „Rodno zasnovano nasilje nad ženama“ označava nasilje koje je usmereno protiv žene zato što je žena, odnosno ono koje nesrazmerno pogađa žene. Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, čl. 3 – Definicije.

¹³Istraživanje rodno zasnovanog nasilja u školama u Srbiji, J. Ćeriman i dr., Fakultet političkih nauka, Centar za studije roda i politike, UNICEF, Srbija, Beograd, 2015;

Institucionalno nasilje predstavlja nasilje učinjeno od strane profesionalaca u institucijama, a može da obuhvati direktno nasilje prema korisnicima usluga, kao i stavove i ponašanja koja vode neosetljivom ophođenju, zanemarivanju potreba i uskraćivanju pomoći, umanjivanju učinjenog nasilja ili posledica, okrivljavanju žrtve, nedelotvornom, neefikasnom i nepovezanom postupanju, koja doprinose ponovnoj viktimizaciji korisnika usluge, odnosno žrtve nasilja.

Dečiji, rani i prinudni brak. Dečji brak je „brak“ u kojem je bar jedan od partnera dete, odnosno osoba mlađa od 18 godina.¹⁴ Rani brak se često izjednačava sa dečjim brakom, a podrazumeva brak u kom partner ima manje od 18 godina u zemljama koje dozvoljavaju sklapanje braka maloletnom licu, koje je dostiglo telesnu i duševnu zrelost potrebnu za vršenje prava i dužnosti u. Takođe, to je slučaj u kom oba partnera imaju 18 ili više godina, ali ih druge okolnosti čine nedovoljno zrelim da daju svoj pristanak na brak, kao što su: nivo fizičkog, emocionalnog, seksualnog i psihosocijalnog razvoja ili nedostatak informacija o mogućim životnim izborima. Prinudni brak definisan je kao bilo koji brak sklopljen bez pune i slobodne volje jednog ili oba partnera i/ili u kojem jedan ili oba partnera ne mogu da prekinu brak usled porodičnog ili šireg društvenog pritiska/prinude.

3. POTREBA ZA RAZVOJEM POLITIKE ZA ZAŠTITU DECE

„Sve organizacije i profesionalci koji rade ili su u kontaktu sa decom dužni su da osiguraju da su njihove aktivnosti „bezbedne za decu“, i u tu svrhu su potrebne smernice za zaštitu dece“¹⁵.

Politike za zaštitu dece su potrebne iz sledećih razloga:

- **Zaštita osoblja organizacije:** Sva deca imaju pravo da budu oslobođena od svih oblika nasilja, zlostavljanja i eksploatacije na osnovu Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Zato je CPZV odgovoran za to da sve aktivnosti, smernice, projekti i programi budu „bezbedni za decu“. To znači da osoblje ne predstavlja rizik za decu i da programi, smernice i prakse mogu da se uspostavljaju i razvijaju tako da promovišu zaštitu dece.
- **Zaštita dece:** Neka deca su pod naročitim rizikom da dožive zlostavljanje, eksploataciju i nasilje od strane odrasle osobe – roditelja/staratelja, radnika na projektima i onih koji imaju pristup njihovim ličnim podacima. Mnoga deca koja odrastaju u rizičnim okolnostima su već doživela rušenje odnosa poverenja ili zloupotrebu odnosa odraslih i deteta u vidu fizičkog, psihološkog ili seksualnog zlostavljanja.
- **Zaštita organizacije i njenog ugleda:** Organizacije bez smernica, uputstava i sistema za zaštitu su u većem riziku da neefikasno postupaju kada dođe do zlostavljanja dece, od prijave do procesuiranja. Takođe su u riziku od pojave zloupotrebe prijava za zlostavljanje dece.

¹⁴ Definicija iz izveštaja Saveta za ljudska prava UN-a objavljenog 2. aprila 2014.

¹⁵Izvor: Bezbednost dece: „Standardi za zaštitu dece i način njihove primene“

- Bez primene odgovarajućih politika i standarda za zaštitu dece, navodi o zlostavljanju, bilo da su osnovani ili neosnovani, mogu da unište reputaciju organizacije. To dovodi do ozbiljnih posledica na celokupno funkcionisanje organizacija koje se bave zaštitom prava deteta.

3.1 Primena Politike za zaštitu dece

CPZV politika za zaštitu dece obavezuje:

- Osoblje koje je angažovano na realizaciji aktivnosti unutar CPZV-a, podrazumevajući članove Upravnog odbora i članove svih drugih organa, u skladu sa Statutom, kao i volontere i druge osobe koje su na određeni način uključene u realizaciju aktivnosti CPZV-a;
- Eksterne konsultante (fizička i pravna lica) angažovane na određenim projektima, u skladu sa potrebama CPZV-a;
- Sve odrasle osobe koje prate decu na događaje i aktivnosti koje organizuje CPZV;
- Sve koji učestvuju na događajima i sastancima koje CPZV organizuje a na kojima prisustvuju deca, uključujući novinare, sponzore, donatore, itd.

Od svih gore navedenih osoba se očekuje da budu upoznati sa politikama za zaštitu dece i obavežu se potpisom da će se pridržavati njihovih principa i procedura.

3.2 Obaveštenost

Za efikasnu primenu Politike za zaštitu dece je neophodno da svi na koje se ona odnosi u potpunosti razumeju njen značenje. CPZV će obezbediti da oni na koje se Politika odnosi budu obavešteni o ovim Politikom i da postupaju u skladu sa svim njenim odredbama i ne nanose štetu deci koja potencijalno dolaze u kontakt sa njima u sklopu ili van njihovog rada.

Politika za zaštitu dece će biti dostavljena svim pojedincima i organizacijama koje započnu bilo koji vid angažovanja u/sa CPZV.

Koordinator za primenu Politike će biti odgovoran za dostavljanje primerka Politike svim pojedincima ili organizacijama koje organizuju sastanke u ime CPZV-a ili će putovati sa decom na događaje koje organizuje CPZV. Od organizacija će biti traženo da o ovoj Politici obaveste svoje osoblje koje radi i putuje sa decom na događaje na koje je CPZV pozvan, kao i da roditelje, staratelje i decu informišu o njihovom pravu na zaštitu i dostupnim mehanizmima prijavljivanja.

3.3 Politika zaštite dece CPZV-a u odnosu na spoljne partnere

Politika CPZV-a za zaštitu dece treba da se primenjuje na sve spoljne partnere kada sarađuju i učestvuju sa decom u događajima CPZV-a. Od 2019. godine od novih partnerskih organizacija tražiće se da dokažu postojanje sopstvene politike zaštite dece. Ako ne postoji politika zaštite dece, oni će biti motivisani da je razviju, a u slučaju partnerskih projekata, da prihvate politiku zaštite dece CPZV-a i pokažu svoju posvećenost razvijanju sopstvenih politika i procedura zaštite dece, koje odražavaju lokalne kontekst i pravni okvir. U slučaju trajne loše ili ekstremne prakse ili zloupotrebe unutar određene partnerske organizacije, CPZV može doneti odluku o raskidu partnerstva sa ovom

organizacijom. Međutim, uvek ćemo nastojati da zajedno sa partnerima poboljšamo praksu i rešimo probleme na otvoren i konstruktivan način pre nego što razmotrimo prekid članstva.

3.4 Procena rizika i dizajn bezbednih programa

CPZV je posvećen dizajniranju i pružanju programa koji su bezbedni za decu. Procena rizika se, prema tome, vrši prilikom dizajniranja naših projekata i aktivnosti i sigurnosnih strategija razvijenih u skladu s tim. Razvijaće se strategije za ublažavanje rizika koje će umanjiti rizike za decu i biće uključene u dizajn, implementaciju i procenu programa, projekata i aktivnosti koje uključuju ili utiču na decu.

4 CPZV POLITIKA ZA ZAŠTITU DECE

Ova Politika izrađena je u skladu sa Smernicama za zaštitu dece MODS i kao takva kreirana je u cilju:

- primene najviših standarda profesionalnog ponašanja i profesionalne prakse;
- zaštite dece tokom njihovog učešća u različitim aktivnostima u okviru CPZV-a.

4.1 Osoblje i zaposleni

Sve osoblje angažovano u CPZV-u kao i imenovani članovi/ce u organima CPZV-a - i ostali (konsultanti, volonteri...), dužni su da obave sledeće postupke pre nego što dobiju status zaposlenog/imenovanog:

- Upoznavanje sa sadržajem Politike za zaštitu dece i prihvatanje propisanih standarda putem davanja saglasnosti pisanim putem da će se pridržavati principa i procedura sadržanih u Politici za zaštitu dece.

Prilikom **otpočinjanja angažovanja i imenovanja na određene pozicije**, to podrazumeava:

- Da se zaposleni, volonteri, pripravnici i konsultanti angažuju uz jasan opis posla ili uloge koji sadrži **izjavu o odgovornosti za to da se pridržavaju CPZV Politike za zaštitu dece**.
 - Da svi intervjuji za zapošljavanje treba da obuhvataju i razgovor o zaštiti dece i brizi o njima, kada se dolazi do saznanja da li i koliko kandidat/kinja razume taj princip, kao i princip i vrednosti CPZV-a a koji se odnose na zaštitu dece.
 - Da su osnovni standardi i principi iz CPZV Politike za zaštitu dece inkorporirane u ugovor kojim se reguliše angažovanje osobe u CPZV-u, tako da predstavlja obaveznu odredbu ugovora koje su ugovorne strane dužne da poštuju.
- Potpisivanje lične izjave u kojoj se navode eventualne krivične presude, uključujući i odslužene kazne kao i prekršajni postupci. Obrasci za prijavu za rad u CPZV-u sadrže pitanje

u kome se traži saglasnost za pribavljanje informacija o ranijim presudama/tekućim disciplinskim postupcima.

- Dostavljanje kontakt podataka dve osobe u svrhu davanja preporuke. Osobe koje dostavljaju preporuku treba da poznaju osobu za koju garantuju svojom preporukom najmanje dve godine, i to tako da te osobe nisu članovi porodice niti u srodstvu sa osobom koja aplicira, te da su osobe za preporuku obaveštene o iskustvu i pogodnosti kandidata za rad sa decom. Identitet osoba koje daju reference će biti potvrđen.

4.2 Obuka i edukacija

Edukacija i obuka su od suštinskog značaja za primenu Politike za zaštitu dece. To podrazumeva sledeće:

1. Na početku svog angažovanja (u roku od 3 nedelje po stupanju na poziciju) članovi osoblja/volonteri/pripravnici/članovi Upravnog odbora i ostalih organa CPZV-a će proći uvodnu obuku o primeni politike i postupaka za zaštitu dece. Sadržaj obuke podrazumeva upoznavanje sa uputstvima za ponašanje za one koji su u direktnom kontaktu sa decom i uputstvima o adekvatnom deljenju podataka o deci. Obuka će takođe omogućiti osoblju da identificuje izvore podrške za decu i njihove porodice.
2. Obuku za zaštitu dece će proći svi zaposleni, konsultanti i volonteri, u skladu sa njihovom ulogom i odgovornostima.

4.3. Upravljanje

Upravljanje Politikom za zaštitu dece podrazumeva praćenje primene, ocenjivanje efekata primene i izveštavanje o primeni Politike. Radi upravljanja Politikom biće imenovana kontakt osoba za zaštitu dece koja će biti odgovorna za:

- Poboljšanje obaveštenosti o Politici za zaštitu dece i njihove primene u organizaciji.
- Nadgledanje primene Politike i izveštavanje o događajima na sastancima tima i Upravnog odbora.
- Izrada resursa za obuku o zaštiti dece po potrebi.
- Podelu znanja o najboljim praksama i zakonodavnom okviru u oblasti zaštite dece od nasilja.
- Delovanje kao izvor podrške i informacija za osoblje kod problema u vezi sa zaštitom.

Informacije o kontakt osobi zaduženoj za upravljanje Politikom će biti dostupne i vidljive u kancelariji CPZV-a, kao i na sajtu CPZV-a, a novo osoblje će biti blagovremeno upoznato sa ovom ulogom.

Upravni odbor će imati opštu odgovornost da nadgleda i obezbedi primenu Politike.

4.4. Zaštita privatnosti deteta

Zaštita privatnosti deteta se odnosi na privatne podatke deteta, kao i fotografije, tekstove, filmove i ostale materijale o deci koji su proizvedeni u svrhe javnog prikazivanja.

Bilo koja informacija o istoriji deteta, zdravstvenom stanju ili porodičnom poreklu mora biti pažljivo čuvana u administraciji CPZV-a. Sa ovim podacima se mora postupati s poverljivošću i diskrecijom.

Otkrivanje ličnih podataka o deci je dozvoljeno isključivo u krugu zaposlenih, volontera, konsultanata i članova Upravnog odbora CPZV-a u svrhu zaštite prava deteta.

Sastavni deo Politike za zaštitu dece su posebne procedure i kontrolne liste koje se pominju u poglavljima 6 i 7 i koje se bave strategijom primene Politike za zaštitu dece, uključujući procedure prijavljivanja i postupke nadgledanja i evaluacije.

CPZV u svom radu poštuje pravo deteta na privatnost. Svi saradnici i spoljni partneri uključeni u širenje informacija o deci i proizvodnju i distribuiranje materijala za javno prikazivanje deluju u skladu sa sledećim smernicama:

- Pri proizvodnji materijala za javno prikazivanje koji prikazuje dete tražimo i od deteta i od njegovog/njenog zakonskog zastupnika (ili odrasle osobe koja se stara o detetu) dozvolu da to učinimo.
- Ne tražimo aktivno od dece da urade ili kažu nešto što bi moglo učiniti da se osećaju prikazanim kao 'predmeti sažaljenja' (npr. da govore o svojoj prošlosti ili traže donacije).
- Pažljivo koristimo imena dece, posebno kada su povezana sa osetljivim informacijama o životu te dece (npr. porodičnim poreklom, njihovim zdravstvenim stanjem, invaliditetom ili negativnim ponašanjem).
- Pažljivo postupamo kad je u pitanju kombinovanje tekstualnih i vizualnih informacija kada god tekst uključuje osetljive informacije o detetu i kada god fotografija i video snimak pokazuje osetljive aspekte života deteta i otkriva njegov ili njen identitet.

5. CPZV KODEKS PONAŠANJA U VEZI SA ZAŠTITOM DECE

CPZV je posvećen potpunoj zaštiti dece od svih vidova zlostavljanja i eksploracije. U tom smislu, CPZV će preduzeti sve neophodne radnje za sprečavanje takvih situacija i/ili u cilju pružanja neophodne pomoći deci u takvim situacijama. CPZV će reagovati na sve prijave sumnji na zlostavljanje na osnovu svoje Politike za zaštitu dece, bez obzira na prirodu prijave, na to o kome su navodi, ko je ili odakle je osoba koja je prijavila.

Ovaj Kodeks ponašanja sadrži uputstva o standardima etičkog i ispravnog ponašanja odraslih prema deci, a i dece prema drugoj deci. Kodeks ponašanja poštuje najbolji interes deteta kao jedan od osnovnih principa i prava deteta. CPZV ima za cilj da svi, deca i odrasli, bezbedno i zadovoljno učestvuju u radu i aktivnostima CPZV mreže. Zbog toga, navodimo nekoliko uputstava kojih bi osoblje angažovano u CPZV -u trebalo da se pridržava:

- Saznajte koja sve činjenja i nečinjenja u odnosu sa decom i prema deci predstavljaju zanemarivanje, zlostavljanje i eksploraciju dece (obuhvaćeno Politikom za zaštitu dece) i saznajte koje su sve odredbe Politike.

- Prepoznajte znakove zlostavljanja i odmah prijavite bilo koju sumnju kontakt osobi za zaštitu dece.
- Budite upoznati od početka sa tim ko je kontakt osoba zadužena za zaštitu dece u CPZV.
- Poštujte procedure prijavljivanja sumnje na nasilje nad detetom.
- Poštujte osnovna prava drugih tako što ćete postupati pošteno, iskreno i taktično i tretirati ljude sa dostojanstvom i poštovanjem.
- Prema svoj deci se odnosite jednak: sprovodite rad zasnovan na inkluzivnim principima i uključite svu decu bez diskriminacije.
- Aktivno radite na tome da postoji najviši nivo poštovanja jednih prema drugima.
- Održavajte visoke standarde ličnog i profesionalnog ponašanja kod sebe i kod drugih.
- Zaštite zdravlje, bezbednost i dobrobit sebe i drugih.
- Budite svesni situacija visokog rizika kada je reč o grupi dece (npr. ostavljanje bez nadzora grupe dece višeg i nižeg kalendarskog uzrasta kao i situacije diskriminacije prema deci)
- Budite svesni da postoji rizik za pojavu vršnjačkog nasilja
- Prilikom razgovora sa decom koristite deci prilagođen rečnik i to na takav način da vaše izražavanje, postupci i odnosi ne ugrožavaju decu na bilo koji način
- Razvijte posebne mere/nadzor kako biste zaštitili mlađu i posebno ugroženu decu od zlostavljanja vršnjaka i odraslih.
- Obezbedite povoljno okruženje za lični, fizički, socijalni, emocionalni, moralni i intelektualni razvoj dece.
- Podstičite i poštujte izražavanje mišljenja i stavova dece.
- Ograničite pristup deci neprimerenom elektronskom materijalu i/ili ne izlažite decu takvom materijalu.
- Uvek poštujte poverljivost ličnih podataka dece.
- Pribavite pismenu saglasnost deteta i roditelja/staratelja prilikom fotografisanja, snimanja ili traženja ličnih podataka za aktivnosti (*vidi odeljak 7*).

ŠTA JE ZABRANJENO:

- Ne stupajte ni u kakav oblik seksualne aktivnosti sa decom.
- Izbegavajte radnje ili ponašanja koja bi se mogla tumačiti kao loša praksa ili potencijalno zlostavljanje. Na primer, nikada se ne ponašajte na neprimeren ili seksualno provokativan način.
- Dete nikada ne sme da preko noći boravi u sobi za odrasle niti da spava u istom krevetu sa odraslim osobom (ukoliko i dete i njegov roditelj/staratelj nisu prethodno dali saglasnost za to).
- Ukoliko deca poseduju veštine za samostalno obavljanje određenih radnji (uključujući oblačenje, kupanje i čišćenje), omogućite im da to samostalno i rade. Ukoliko im je potrebna podrška, pružite im je u toj oblasti na adekvatan način.
- Zabranjen je bilo koji vid diskriminacije, ponižavanja, omalovažavanja ili degradiranja dece. Tu spada sve što se može smatrati emocionalnim zlostavljanjem (npr. način izražavanja koji mentalno ili emocionalno zlostavlja dete ili pričanje priče/pokazivanje slika koje mentalno ili emocionalno zlostavljuju dete).
- Zabranjena je upotreba fizičkih kazni kao metoda disciplinovanja dece

- Ne postupajte ni na koji način koji može dovede do zlostavljanja ili da postavlja druge u rizik od zlostavljanja.
- Ne odobravajte kršenje ovog Kodeksa od strane drugih – osoblja, pripravnika, konsultanata itd.
- Ne dozvolite deci da se međusobno igraju seksualno provokativnim igram.
- Zabranjeno je ljubiti, grliti, milovati ili dodirivati dete na neprimeren način.
- Ne predlažite neprimereno ponašanje ili odnose bilo koje vrste među decom
- Nemojte da snimate fotografije i film ili da tražite lične podatke ako nisu potrebni zarad realizacije aktivnosti CPZV-a.
- Zabranjeno je da se na neprimeren način koriste kontakt podaci dece (uključujući i promovisanje na društvenim mreža, itd.)

Prijavite kontakt osobi za zaštitu dece svaku sumnju na zlostavljanje i zanemarivanje deteta.

Odeljci 6.1 i 6.2 opisuju posledice kršenja Kodeksa ponašanja ili Politike za zaštitu dece.

6.1 STRATEGIJA PRIMENE: PROCEDURE PRIJAVLJIVANJA

Sve osoblje angažovano u CPZV-u treba da poznaje indikatore koji ukazuju da detetu treba pomoći (vidi aneks 1). Odluka o tome da li treba prijaviti sumnju na zlostavljanje deteta je odgovornost osobe koja primeti da postoji osnova za prijavu. Postupak prijavljivanja bi trebalo da svima bude poznat kako bi svako bio siguran u to koje korake je neophodno preuzeti da bi se osigurala bezbednost dece i drugih svedoka.

Ukoliko postoji sumnja da je neko od osoblja ili saradnika i volontera prekršio neku odredbu iz Politike za zaštitu dece, neophodno je to prijaviti kontakt osobi za zaštitu dece putem obrasca za prijavljivanje u vezi sa zaštitom (aneks 2), neposredno nakon javljanja sumnje. **Osnovni princip** ovde je da je bezbednost deteta uvek najvažniji faktor. Ova evidencija će se čuvati bezbedno sa pristupom koji je ograničen na kontakt osobu za zaštitu dece ili direktora.

Na sastancima i u aktivnostima u kojima deca direktno učestvuju, deca će biti informisana o Politici za zaštitu dece CPZV, kodeksu ponašanja, postojanju kontakt osobe za zaštitu dece i mehanizmu podnošenja žalbi na način koji je prilagođen deci.

6.1.1 Proces zaštite deteta

Prepoznavanje i prijavljivanje sumnje na nasilje

Prvi korak u zaštiti jeste otkrivanje zlostavljanja i zanemarivanja deteta, a ono je, ujedno, i *najosetljiviji* deo tog procesa, od koga, u velikoj meri, zavisi dalji tok zaštite deteta. Prva faza reagovanja se razlikuje i u odnosu na to da li se sumnja na nasilje nad detetom odnosi na osobu unutar organizacije (interno) ili saznanje o sumnji na nasilje se odnosi na situaciju izvan organizacije (eksterno).

Kada vam neko skrene pažnju na problem sa zaštitom dece – REAGUJTE:

Reagujte ako sami primetite problem. Ako niste sigurni, prijavite.

Zaštita dece je usredsređena na decu. Ona je najvažnija tema.

VREME je važno. Reakcija na probleme sa zaštitom dece mora da bude pravovremena, efikasna, poverljiva i adekvatna

Ako je problem interni i u vezi je sa ponašanjem osoblja, volontera, pripravnika, člana ili članova Upravnog odbora, potrebno je razmotriti da li je neophodno prijaviti slučaj nadležnim organima. Ukoliko se odluči da se slučaj ne prijavljuje nadležnim organima, primenjuje se interni postupak zaštite. Ukoliko se javi potreba, slučaj se prijavljuje nadležnim organima, a postupanje nadležnih se nadalje prati, a potom se odlučuje o daljoj reakciji, evidentiranju slučaja i preuzetim merama.

Ako je problem eksterni, odnosno zaposleni u CPZV-u i imenovani na pozicijama u organima CPZV-a imaju saznanje o sumnji na nasilje nad detetom, u obavezi su da postupaju u skladu sa Opštim protokolom za zaštitu dece od zanemarivanja, zlostavljanja i nasilja (2005). Nakon sprovedenih konsultacija unutar CPZV-a, saznanje o slučaju se prijavljuje imenovanoj kontakt osobi za zaštitu dece. Kontakt osoba za zaštitu dece je dužna da neposredno nakon primanja informacije o sumnji na nasilje, to i prijavi nadležnim organima: centru za socijalni rad, organu unutrašnjih poslova i javnom tužiocu.

Saznanje da sumnja na nasilje postoji, može poticati od:

- *prepoznavanja znakova povrede* na detetu ili ponašanja deteta i porodice koji ukazuju na mogućnost zlostavljanja/ zanemarivanja deteta.
- *poveravanjem* koje može biti *direktno* - od strana samog deteta ili *indirektno* - od strane drugih osoba koje imaju saznanje ili sumnju da je dete zlostavljano (roditelj ili drugi član porodice, komšije, vršnjaci, nastavnici).

Prijavljivanje sumnje centru za socijalni rad

Prijava se vrši nadležnom centru za socijalni rad prema mestu prebivališta deteta za koje postoji sumnja da je žrtva nasilja. Prijava se može izvršiti pismeno ili usmeno, uključujući i razgovor telefonom. Ukoliko se prijava izvrši usmenim putem (telefonskim razgovorom), preporučljivo je da usmenu prijavu proprati i pismena prijava u roku od naredna 24 sata.

6.2. STRATEGIJA PRIMENE: INTERNA PROCEDURA ZAŠTITE

U slučaju da se ustanovi da je tokom rada prekršena Politika za zaštitu dece od strane osoba angažovanih u CPZV-u, CPZV će odmah suspendovati sa dužnosti tu osobu. CPZV zadržava pravo da preduzme disciplinske i druge mere protiv bilo koje osobe za koju se ustanovi da je prekršila Politiku.

Ukoliko se javi sumnja da je neko od osoblja prekršio/la smernice, to će kontakt osoba prijaviti predsedniku UO neposredno po saznanju, a predsednik UO će tu informaciju preneti Upravnom odboru kao i predlog mera koje bi trebalo da se preduzmu protiv osobe za koju postoji sumnja da je prekršila smernice.

Ukoliko postoji saznanje da su zaposleni, angažovani saradnici, volonteri ili odrasli koji prate decu prekršili Politiku za zaštitu dece na sastancima i aktivnostima koje organizuje CPZV, to je neophodno odmah, neposredno po saznanju prijaviti CPZV kontakt osobi za zaštitu dece. CPZV kontakt osoba za zaštitu dece će ispitati pritužbe ili probleme poverljivo i diskretno i prijaviti ih predsedniku UO. Ako je to moguće, CPZV kontakt osoba za zaštitu dece će zajedno sa predsednikom UO razgovarati sa osobom odgovornom za incident i/ili njenom organizacijom u cilju promene ponašanja ili postupaka te osobe/organizacije. U slučaju da osoba ili organizacija ne želi ili ne može da promeni svoje ponašanje u skladu sa standardima Politike za zaštitu dece, predsednik UO će to prijaviti Upravnom odboru, koji može da obustavi dalju saradnju sa ovom organizacijom u aktivnostima u koje su direktno uključena deca. Organizacija ima pravo žalbe na odluku Upravnog odbora. U takvim slučajevima, organizacija mora da se pismeno obrati predsedniku Upravnog odbora CPZV-a u roku od nedelju dana od prijema pismene potvrde o ishodu žalbe i da objasni razloge za žalbu. Predsednik Upravnog odbora će razmotriti žalbu. To podrazumeva ponovno razmatranje dokaza i izveštaja i može da obuhvata direktne razgovore sa osobljem i drugim osobama. Predsednik UO CPZV-a će doneti konačnu odluku, koja će biti potvrđena u pisanoj formi. Odluka iz žalbenog postupka je konačna.

Ukoliko se radi o učinjenom krivičnom delu, na osnovu odluke Upravnog odbora, CPZV će podneti krivičnu prijavu nadležnom organu unutrašnjih poslova i/ili službama za zaštitu dece.

7. SMERNICE ZA KOMUNIKACIJU I MEDIJE

Ovo poglavlje se odnosi na principe koje CPZV koristi kada eksterno komunicira o svom radu i radu organizacija sa kojima sarađuje. Ono sadrži opšte principe za bezbednost dece u svakom trenutku, kao i konkretna uputstva koja moraju da slede zaposleni i angažovani u CPZV-u, kao i fotografi, filmske ekipe i novinari u poseti.

Sve mere zaštite dece u Politici za zaštitu dece su podjednako primenjive u aktivnostima CPZV-a u medijima i u ostaloj komunikaciji, uključujući i korišćenje društvenih mreža.

Da bi sva deca u svim situacijama bila zaštićena, važno je dobiti pismenu saglasnost roditelja/staratelja za fotografisanje dece i/ili davanje izjava dece, koje će biti korišćene u javnosti.

Svako javno učešće deteta će se sprovoditi isključivo u svrhu promocije prava deteta. (*Aneks 3 sadrži poseban obrazac saglasnosti za javno učešće*).

7.1. Principi koji se poštuju prilikom prikazivanja dece u medijima

Prilikom izveštavanja o deci, kada sarađuju sa CPZV-om mediji su dužni da postupaju u skladu sa Kodeksom novinara Srbije.

- Svako učešće dece u medijima bi trebalo da bude u najboljem interesu deteta.
- U svom izveštavanju, mediji su dužni da poštiju prava i dostojanstvo deteta
- Zabranjeno je korišćenje diskriminatornog ili ponižavajućeg izražavanja.

U nastavku su navedena uputstva za korišćenje fotografija, filmova i priča u kojem su deca učesnici u cilju zaštite dece i podataka o deci.

Prilikom izveštavanja CPZV-a (objavljivanje vesti, video snimaka, fotografija sa decom) primenjuju se sledeći principi:

Dostojanstvo: Dostojanstvo deteta se poštaje u svakom trenutku. Zabranjeno je korišćenje reči koje degradiraju, viktimizuju dete. Na fotografijama deca uvek treba da budu prikladno obučena, a zabranjeno je da se izlažu fotografije na kojoj su deca prikazana u pozama koje bi mogle da se tumače kao seksualno provokativne.

Tačnost iznošenja podataka: Izlaganje dece u medijima se ne sme vršiti na način koji je manipulativan ili senzacionalistički. Fotografije i priče treba da pružaju uravnotežen prikaz života i okolnosti deteta. Potrebno je da postoji ravnoteža između negativnih slika i slika koje ohrabruju ili pokazuju napredak koji deca postižu. U komunikacijama treba izbegavati uopštavanja koja ne odražavaju tačnu prirodu situacije, a fotografije ne treba uzimati i koristiti van konteksta.

Privatnost: Neće se koristiti nikakve informacije koje bi mogle da identifikuju dete ili da ga dovedu u opasnost.

CPZV će voditi računa o tome:

- Da se ne otkriva identitet deteta, već da će on biti prikrenut inicijalima. Sve informacije koje upućuju na podatke o identitetu deteta nije dozvoljeno prikazivati (kuća, dvorište, škola, itd.).
- Da se informacije o detetu/životu dece i fotografije dece (uključujući i informacije koje se čuvaju na računaru) čuvaju u zaštićenim datotekama. Pristup njima treba da bude ograničen na one koji treba da ih koriste tokom rada.
- Da snimljene fotografije treba da se fokusiraju na aktivnost i, gde je to moguće, sadrže grupe dece, a ne pojedinu decu.
- CPZV je posvećen predstavljanju dece iz različitih društvenih grupa u svojim publikacijama i video snimcima – dečaka i devojčica, različitih uzrasta, sposobnosti i etničkih grupa. CPZV će voditi računa o tome da se u komunikacionom materijalu predstavlja raznolikost dece, što odražava vrednost koju CPZV zastupa – poštovanje različitosti i nediskriminacija.

Postupak žalbe: Sve pritužbe na neprimerene fotografije ili sumnje na njih treba prijaviti i evidentirati kao i druge probleme u vezi sa zaštitom dece (*vidi poglavlje 6*).

7.2. Informisana saglasnost

Pre svakog fotografisanja, snimanja video snimaka ili traženja ličnih podataka o životima dece koji mogu da se koriste materijalima koji su autorstvo CPZV-a, potrebno je pribaviti informisanoj saglasnost od roditelja/staratelja deteta. Informisana saglasnost podrazumeva da pre nego što se zatraži saglasnost roditelja/staratelja za učešće deteta u fotografisanju/snimanju, roditeljima/starateljima dece se pruže sve neophodne informacije kao i to na koji način će biti korišćena fotografija/film. Roditelji nisu u obavezi da daju saglasnost. **Takođe, o svemu je neophodno i decu obavestiti i tražiti i njihovu saglasnost.**

Saglasnost mora da se pribavi popunjavanjem i potpisivanjem obrasca saglasnosti za javno učešće (*u obrascima saglasnosti u aneksu 3*).

CPZV će u svojoj evidenciji čuvati obrasce saglasnosti za medije i druge obrasce saglasnosti.

Pribavljanje prethodne pismene saglasnosti ne znači da nema potrebe za pribavljanjem usmene saglasnosti prilikom fotografisanja/snimanja videa/intervjua.

7.3. Intervjuisanje dece

Za intervjuisanje dece je neophodno pratiti određena osnovna načela kako bi se poštovalo dostojanstvo i prava dece.

- **Informisana saglasnost:** U pogledu intervjuja, informisana saglasnost obuhvata objašnjavanje tema koje će biti pokrivene intervjuom i prava deteta da povuče saglasnost u bilo kom trenutku. Osoba koja vodi intervju treba da na početku intervjuja preispita da li dete razume saglasnost.
- **Pružanje podrške:** Tokom intervjuja treba da bude prisutna neka druga osoba koju dete poznaje. Kad god je to moguće, detetu treba dati izbor u pogledu osobe koja mu pruža podršku tokom intervjuja.
- **Poštovanje prava da kaže „ne“:** Obavestiti dete pre nego što se započne intervju da dete treba da razgovara samo ukoliko se oseća priyatno i da može da prekine i povuče saglasnost u bilo kom trenutku.
- **Rod:** Razmotriti različite potrebe dečaka i devojčica i to da li bi im bilo prijatnije da razgovaraju sa osobom istog ili različitog pola. Rod mora da se uzme u obzir prilikom odlučivanja o temama o kojim može da se razgovara.
- **Poštovanje prava na informacije:** Ukoliko se intervju evidentira na neki drugi način, to je neophodno objasniti detetu i usmeno zatražite od njih dozvolu za to.

7.4. Posete fotografa, filmskih ekipa, novinara i drugih

Prilikom organizovanja poseta eksternih fotografa, filmskih ekipa, novinara ili posetilaca, a povodom i u okviru CPZV-ovih projekata, aktivnosti i publikacija, posebno voditi računa da:

- Novinari, fotografi/filmske ekipe moraju u potpunosti da se upoznaju sa CPZV Politikom za zaštitu dece pre nego što upoznaju decu koju će intervjuisati, fotografisati ili snimati. Potrebno je da se saglase svojim potpisom da se pridržavaju ove Politike.
- Fotografima i autorima filmova nije dozvoljeno da provode vreme sa decom ili da imaju pristup deci bez nadzora. Potrebno je da tu bude prisutno osoblje CPZV-a u svakom trenutku.
- Deca, roditelji/staratelji moraju da budu obavešteni o tome kako će se koristiti film, fotografija ili priča i mora da se dobije saglasnost za to. Ova saglasnost se razlikuje od saglasnosti koju su dali za korišćenje materijala za aktivnosti CPZV-a ili nacionalne/lokalne organizacije u koju su uključeni.
- Kopije fotografija, filma i priče je potrebno poslati organizaciji (članici) koja će ih proslediti deci.
- Kako bi se zaštitila poverljivost i privatnost dece, CPZV mora da bude obavešten o tome kako fotograf ili autor filma namerava da koristi fotografije ili priče. CPZV zadržava pravo da ne dozvoli korišćenje ukoliko smatra da se ne postupa u skladu sa Smernicama za zaštitu dece i principima za medije i drugu komunikaciju.
- Ukoliko fotografije ili bilo koji materijal koristi druga organizacija, ona mora da se odgovarajućim natpisom pripše CPZV -u ili imenu fotografa uz ©.

8. ODGOVORNOST: PRAĆENJE I EVALUACIJA POLITIKE ZA ZAŠTITU DECE

Cilj praćenja i evaluacije Politike za zaštitu dece je da se na osnovu iskustava iz prakse doprinese utemeljenim izmenama i dopunama Politike za zaštitu dece.

CPZV će redovno pratiti sprovođenje Politike i procedura za zaštitu dece. Kontakt osoba za zaštitu dece svake godine izveštava Upravni odbor o napretku, učinku i naučenim lekcijama. Ti izveštaji su sastavni deo Godišnjeg izveštaja o radu CPZV-a. Nadgledanje i evaluacija će se vršiti putem praćenja u kojoj meri se primenjuju standardi iz Politike za zaštitu dece i da li zaštitne mere funkcionišu. To će se raditi sprovođenjem ankete sa zaposlenima u CPZV-u, Upravnim odborom CPZV -a, i ostalim angažovanim u CPZV -u (volonterima, konsultantima...) o tome kako se ispunjavaju standardi iz Politike za zaštitu dece, koliko su efikasni i šta treba unaprediti.

Pored opšteg praćenja i evaluacije Politike za zaštitu dece, nakon eventualnih incidenata će se sprovesti reaktivno nadgledanje, što će doprineti tome da se unaprede procedure prijavljivanja i proces učenja u CPZV -u. Ako je neophodno, Politika CPZV za zaštitu dece ili procedure prijavljivanja će se izmeniti i/ili dopuniti.

Svake tri godine vršiće se interna revizija Politike i njene rezultate će odobriti Upravni odbor. Pored toga, reviziju Politke i praksi će obaviti i eksterni ocenjivač kada CPZV ima sredstva da to obezbedi.

9. IZJAVA O POSVEĆENOSTI POLITICI ZA ZAŠTITU DECE

Izjavu potpisuje svaka angažovana osoba u CPZV ili na bilo koji drugi način sarađuje sa CPZV na programima koji direktno ili indirektno ciljaju decu.

Ja, _____, sam pročitao/la i razumeo/la standarde i uputstva navedene u ovoj Politici za zaštitu dece. Slažem se sa principima koje sadrže i prihvatom važnost primene i promovisanja smernica, procedura i praksi za zaštitu dece koje se nalaze u ovom dokumentu tokom rada ili saradnje sa CPZV -om.

Pored toga, razumem da poštovanje CPZV Politike za zaštitu dece obuhvata sledeće: proveru krivičnih presuda u vezi sa radom sa decom; potpisivanje lične izjave u kojoj se navode sve krivične presude, uključujući i one koja se smatraju odsluženim, prijavljivanje svih prethodnih istraga ili navoda protiv mene u vezi sa pitanjima zaštite dece i dostavljanje dve karakterne preporuke.

_____ (Ime)

_____ (Radno mesto/uloga)

_____ (Potpis)

_____ (Datum)

10. Karakterne preporuke

Popunjava svaka novoangažovana osoba odnosno kandidat/kinja za bilo koju poziciju na programima koji se direktno ili indirektno odnose na decu

Navedite ime, adresu i podatke za kontakt dve osobe koje daju karakterne preporuke koje ste poznavali najmanje 2 godine, ne računajući članove porodice:

Ime preporučioca:	Ime preporučioca:
Adresa:	Adresa:
Broj telefona:	Broj telefona:
Imejl:	Imejl:

Izjava o krivičnim presudama

Da li ste nekada osuđeni za krivično delo? **Da** **Ne**

Ako jeste, navedite detalje o svim krivičnim presudama, uključujući i one koji se smatraju „odsluženim“ i prijavite sve ranije istrage ili navode protiv vas.

Kontakt osoba za zaštitu dece u CPZV -u će ove izjave čuvati kao poverljive i proceniće da li predstavljaju rizik ili da li su u skladu sa CPZV smernicama za zaštitu dece.

Ime i prezime:

Potpis

Datum

Aneks 1: Prepoznavanje znakova zlostavljanja (indikatori)

Prepoznavanje znakova potencijalnog zlostavljanja je složeno i ne postoji jednostavna kontrolna lista koja bi omogućila lako prepoznavanje. Postoje potencijalni znaci upozorenja na koje treba da se obrati pažnja, ali treba da ih pažljivo procenite. Ne treba automatski prepostaviti da dolazi do zlostavljanja. Međutim, jednako je važno da ne odbacujete sumnje ili da ne ignorirate znakove zlostavljanja. O njima treba da razgovarate sa kontakt osobom za zaštitu dece što je pre moguće kako bi se odlučilo kako je najprikladnije da se reaguje.

Mogući znakovi fizičkog zlostavljanja:	Mogući znakovi zanemarivanja:
<ul style="list-style-type: none"> • Modrice, opeketine, istegnuća, iščašenja zglobova, ugrizi, poseketine • Neuverljiva objašnjenja povreda • Odbijanje razgovora o povredama • Povlačenje od fizičkog kontakta • Dugi rukavi i nogavice tokom toplog vremena • Nespremnost na učešće u fizičkim aktivnostima koje mogu da podrazumevaju skidanje odeće, npr. sport • Strah od povratka kući ili od kontaktiranja roditelja • Opreznost ili nepoverenje prema odraslima • Tendencije ka samopovređivanju • Agresivnost prema drugima • Pasivnost i poslušnost • Hronično bežanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Česta glad • Uzimanje ostataka hrane iz kanti ili sa tanjira ili krađa hrane • Loša lična higijena • Konstantan umor • Neodgovarajuća odeća, npr. letnja odeća zimi • Često kašnjenje ili odsustvovanje u školi • Nelečeni zdravstveni problemi • Nisko samopouzdanje • Loši društveni odnosi • Kompulzivna krađa • Uzimanje droge ili alkohola
Mogući znakovi emocionalnog zlostavljanja:	Mogući znakovi seksualnog zlostavljanja:
<ul style="list-style-type: none"> • Zastoj u fizičkom, kognitivnom ili emocionalnom razvoju • Visoka anksioznost • Otežan govor ili iznenadni poremećaj govora • Strah od novih situacija • Nisko samopouzdanje • Neprikladni emotivni odgovori na situacije • Ekstremna pasivnost ili agresivnost • Uzimanje droge ili alkohola • Hronično bežanje • Kompulzivna krađa 	<ul style="list-style-type: none"> • Seksualno ponašanje neprimereno za uzrast ili visoko seksualizovano izražavanje • Noćno mokrenje ili defekacija • Bol u analnom ili genitalnom predelu • Problemi sa spavanjem • Strah od boravka sa odraslima • Promiskuitet • Ekstremno rizično ponašanje kod adolescenata

Neki od pokazatelja nepoželjnog ponašanja odraslih, i predstavljaju rizik da se zlostavljanje deteta desi/dešava:

- Lice u čijem prisustvu se ponašanje deteta znatno menja, npr. postaje povučeno, plašljivo, anksiozno ili uznemireno
- Traži od deteta da laže ili čuva tajne
- Krši kodeks ponašanja/protokole ponašanja organizacije
- Inicira privatni kontakt sa detetom, lično, imejlom ili telefonom

Aneks 2: Obrazac prijave za zaštitu deteta

Ako saznote da je dete možda u opasnosti, popunite ovaj obrazac najbolje što možete. Imajte u vidu da problemi u vezi sa zaštitom dece moraju da se direktno prijave (*usmeno ili pismeno*) kontakt osobi za zaštitu dece u CPZV -u (po mogućstvu istog radnog dana). U zavisnosti od hitnosti, mogli biste da popunite ovaj obrazac pre nego što se obratite kontakt osobi za zaštitu dece ili da popunite izveštaj posle toga.

Pomoću ovog obrasca prijavljujete i nesreću ili incident. Nesreća je neplanirani događaj koji je doveo ili je mogao da dovede do povrede, oštećenja opreme ili imovine ili ugrožavanja okoline. Incident je neprijatan ili neuobičajen događaj.

Izveštaj treba da napišete i potpišete samo vi kako biste garantovali poverljivost. Treba da ga pošaljete samo kontakt osobi za zaštitu dece koja će ga čuvati na bezbednom i sigurnom mestu kao najstrože poverljiv.

1 O vama	
Ime i prezime:	
Program/projekat na kom ste angažovani:	
Radno mesto/uloga:	
Priroda vašeg kontakta sa detetom:	
Telefon:	
Imejl:	
2 O detetu	
Ime i prezime deteta:	
Pol deteta:	
Uzrast deteta:	
Adresa deteta:	

Roditelji/staratelji deteta:			
Da li je dete dobilo neki tretman?	Da	Ne	
Ako je odgovor da, dete je dobilo tretman od:			
Odvedeno u zdravstvenu ustanovu:	Da	Ne	
Ako jeste, u koju zdravstvenu ustanovu i kako?			
3 O problemu; detalji incidenta			
Da li ste:	a) Videli incident	b) Sumnjate na incident	c) Neko Vam je ukazao na incident
Ako Vam je neko drugi rekao za problem, navedite ko je to i kakav je njegov odnos sa detetom:			
Šta se desilo? Objasnite uzrok (kako i zašto) ako je poznat. Ako navedete lična zapažanja, napravite <u>razliku između činjenica i mišljenja ili navoda</u> (npr. <i>emocionalno stanje deteta, vidljive povrede itd.</i>):			
Da li je dete/mlada osoba ili neki drugi izvor nešto rekao vama [ako je relevantno] i kako ste mu/joj odgovorili: [<i>Ne navodite dete na izjave. Evidentirajte stvarne detalje</i>]			
Datum navodnog incidenta:			
Vreme navodnog incidenta:			
Lokacija navodnog incidenta:			

Ime navodnog učinioca (ako je primenjivo):	
Da li su druga deca/osobe bile umešane u navodni incident?	
Da li je postojala opasnost za drugu decu?	
Radnje koje ste preduzeli:	
Potpis:	
Datum:	

Aneks 2a Ovaj obrazac popunjava Kontakt osoba za zaštitu dece i sastavni je deo obrasca za prijavu:

Sprovedena je istraga o incidentu:	Da Ne
Neophodan je pismeni izveštaj o istrazi:	Da Ne
Možda će u cilju utvrđivanja uzroka incidenta ili nesreće biti potrebno da se ispitaju osobe koje su bile umešane. Ovde mogu da se dodaju detalji i izjave svedoka itd.	
Potpis	
Datum	

Aneks 3 Obrasci saglasnosti

Ovaj obrazac za mlađu decu popunjava i potpisuje roditelj/staratelj, za stariju decu dete može samo da popuni ali uvek potpisuje i roditelj/staratelj.

LIČNE INFORMACIJE I INFORMACIJE ZA HITNE SLUČAJEVE	
Ime i prezime	
Adresa	
Broj telefona	
Broj mobilnog telefona:	
Imejl adresa:	
Da li želiš da učestvuješ u (<i>upisati naziv događaja</i>)?	
Da	Ne
ŽELIMO DA BUDEM SIGURNI DA DOBROVOLJNO I SA ZADOVOLJSTVOM UČESTVUJEŠ	
Da li imaš alergije za koje treba da znamo?	Da Ne Detalji:
Da li imaš neke dodatne potrebe za podrškom o kojima želiš da nas obavestiš (invaliditet, probleme sa mentalnim zdravljem, nisko samopouzdanje, teškoće u komunikaciji, teme o kojima ti je teško da pričaš)?	Da Ne Detalji:
Da li uzimaš lekove za koje treba da znamo?	Da Ne Detalji:

Da li imаш neke posebne potrebe u vezi sa hranom?	Da Ne Detalji:
Ako pripadaš nekoj religiji, kaži nam da li postoji nešto u vezi sa učestvovanjem u događaju za šta treba da znamo	Da Ne Detalji:

Kontakt osobe za HITNE SLUČAJEVE.
Veoma je važno da popuniš ovaj odeljak u potpunosti

Osoba 1	Ime i prezime osobe: Odnos sa tobom: Broj telefona: Broj mobilnog telefona:
Osoba 2	Ime i prezime osobe : Odnos sa tobom: Broj telefona: Broj mobilnog telefona:
Da li se slažeš da u hitnim slučajevima primiš bolnički ili stomatološki tretman, uključujući i anesteziju?	

Moja saglasnost Potpis: Lokacija (gde živiš): Današnji datum:	Saglasnost roditelja/pravnog staratelja (za osobe mlađe od 18 godina) Ovo dete/mlada osoba mlađa od 18 godina: <ul style="list-style-type: none">• može da učestvuje u(događaj)• može da učestvuje u medijskim aktivnostima na(događaj)
---	---

- je obavešteno o ciljevima događaja
....., dobrovoljnosti učestvovanja i anonimnosti na način prilagođen uzrastu
- je obavešteno da u bilo kom trenutku može da odbije da učestvuje bez ikakvih posledica
- može da primi odgovarajuću medicinsku pomoć od licenciranog lekara ako u bilo kom trenutku postoji potreba da primi hitnu medicinsku pomoć

Puno ime:

Odnos sa detetom/mladom osobom:

Lokacija:

Datum:

OBRAZAC SAGLASNOSTI ZA JAVNO UČEŠĆE

ŽELIMO DA BUDEMOSIGURNI DA ŽELITE DA UČESTVUJETE U MEDIJSKIM AKTIVNOSTIMA

CPZV aktivno promoviše (*npr. aktivnosti, događaje itd.*).

Objavljujemo fotografije i/ili izjave učesnika. Na taj način informišemo javnost i donosioce odluka o (*događaj*)

Ako ste vi ili vaši roditelji/staratelji zainteresovani da pratite rad CPZV-a putem društvenih medija, pozivamo vas da pratite CPZV Facebook stranicu ili veb-sajt CPZV-a: <http://cpzv.org/>

- Da li pristajete da učestvujete u vizuelnom dokumentovanju tokom CPZV događaja? Ako pristajete, možemo da delimo fotografije, film, audio materijal, tekstove na veb-sajtu ili na društvenim medijima; u izveštajima ili lecima; na događajima i/ili u promocijama koje predstavljamo ljudima na nacionalnom, regionalnom i evropskom nivou, a u cilju pružanja podrške deci i adolescentima.

Da Ne

- Da li pristajete da vas snimimo na filmu, fotografijama, u audio materijalu, tekstovima i/ili umetnosti i da delimo ovaj sadržaj na gore navedene načine?

Da Ne

- Da li pristajete da kažemo vaše ime drugim ljudima kada delimo ovaj sadržaj? (*u događaju možete da učestvujete i ako ne želite da drugima kažemo vaše ime*).

Da, možete da delite moje ime Ne, ne možete da delite moje ime

- Da li pristajete da razgovarate sa novinarima tokom događaja (što podrazumeva i fotografisanje i snimanje TV ili video kamerom)? *Svi intervjuji sa medijima će biti vođeni uz konsultaciju sa pratećom odraslošću osobom i zaposlenim u CPZV-u, kao i uz njihovo prisustvo. Imate pravo da ne odgovarate na pitanja na koja ne želite da odgovarate.*

Da Ne

Potpis roditelja/staratelja

Aneks 4. Važni kontakt podaci

Centar za proizvodnju znanja i veština

Adresa: Bulevar Jovana Dučića 25, 21000 Novi Sad, Serbia

Telefon: +381 21 300 666 4, +381 60 565 0 111

Email: cpzvns@gmal.com, office@cpzv.org,

Web site: <http://cpzv.org/>

Radno vreme: 08.00-16.00 radnim danima

Kontakt osoba za zaštitu dece

Vesna Cvjetanović

Telefon: +381 63 1744623

Email: cvjetanovic.vesna@gmail.com

EKSTERNE AGENCIJE

Centar za socijalni rad:

Zmaj Ognjena Vuka 13-17, Novi Sad

Phone: +381 21 2101400

E-mail: novisad.csr@minrzs.gov.rs

<http://www.csrns.org.rs/>

SOS telefon za prijavu porodičnog nasilja: nacionalni broj: 0800-100-600

SOS dečija linija: (0-24h) 0800-123456

Mreža organizacija za decu Srbije:

Karađorđev trg 18/5, 11080 Beograd, Republika Srbija

+381 (0) 11 2609 577

office@zadecu.org

<http://zadecu.org/>